

Fakultet elektrotehnike i računarstva
Sveučilišta u Zagrebu

Mislav Grgić

ULAGANJE U OBRAZOVANJE I ISTRAŽIVANJE OKOSNICA JE RAZVOJA I NAPRETKA DRUŠTVA

Prema gospodarskoj situaciji u Hrvatskoj, može se zaključiti da visokoškolske ustanove očekuju mnogi izazovi (i) 2016. Polazeći od toga da je nositelj napretka i razvoja čovjek, vjerujem da godina koja je pred nama najavljuje poboljšanje u poslovnome svijetu.

Čovjek je društveno biće (grč. zoon politikon) - pojam koji označava čovjeka kao biće određeno vlastitom društvenošću. I dok čovjek djeluje u okvirima društva i države, društvo ga u sklopu sustava obrazovanja priprema za važnu zadaću da u odrasloj dobi postane vrijedan član zajednice. Visoko obrazovanje ima zadaću iznjedrili buduće generacije stručnih osoba, nositelja promjena nabolje. Društvo/država ogledalo je sustava obrazovanja, ali i vrijednosti koje su nam dane u tom procesu. Upravo je obrazovanje okosnica sutrašnjeg napretka, razvoja i općenito izgleda našega društva.

Kompetitivni jesmo

Jedan od temeljnih izazova istraživačkih institucija u Hrvatskoj jest pad ulaganja u istraživanje i razvoj (R&D). Na razini cijele Europske unije ulaganja u R&D u posljednjih su 10 godina porasla s 1,76 posto na 2,03 posto BDP-a, s ambicioznim ciljem dostizanja tri posto BDP-a do 2020. U istome razdoblju ulaganja u R&D u Hrvatskoj smanjena su s 1,03 posto BDP-a na 0,79 posto, prema Eurostatovu posljednjem izvješću. Ako se izdvoji samo

**AKO ŽELIMO
ISKORAČITI U
NOVOJ GODINI,
2016., TREBAMO
BITI BOLJI
LJUDI NA SVIM
DRUŠTVENIM
RAZINAMA**

visokoobrazovni sektor u Hrvatskoj, tada je ulaganje u ovaj sektor smanjeno s 0,38 posto na 0,20 posto BDP-a – dakle, gotovo je prepolovljeno! S druge strane, pad investicija u R&D u poslovnome sektoru malo je manji – pao je s 0,43 posto na 0,38 posto BDP-a.

Trenutačna klima sigurno nije pogodna za temeljna istraživanja na fakultetima i institutima u Hrvatskoj, no istodobno potiče takve institucije na jače povezivanje s poslovnim sektorom u primijenjenom istraživanju. Uz to, visokoškolske institucije sredstva za istraživanje i razvoj mogu povući iz fondova EU.

Iz položaja FER-a mogu govoriti o tome da smo u iznimno kompetitivnom europskom istraživačkom programu 'Obzor 2020.' prema uspješnosti dobivanja istraživačkih projekata trenutačno na razini prosjeka EU i da očekujemo kako će taj rezultat biti još bolji. Sustavno je nužno raditi na jačanju kapaciteta visokoškolskih institucija za povlačenje sredstava iz međunarodnih programa, posebice na financijskome aspektu s obzirom na to da mnogi međunarodni programi propisuju udio vlastitoga sufinanciranja, što je velik izazov visokoškolskim institucijama koje nemaju sredstva namijenjena za tu svrhu. Stoga bi radi mogućnosti pristupa i tim linijama financiranja bilo nužno osmisliti neki oblik održivog fonda za sufinanciranje projekata, npr. na razini sveučilišta.

Kompetitivnost je mnogo viša i u nacionalnim izvorima financi-

FER JE U IZNIMNO KOMPETITIVNOM PROGRAMU 'OBZOR 2020.' PREMA USPJEŠNOSTI DOBIVANJA ISTRAŽIVAČKIH PROJEKATA TRENUTAČNO NA RAZINI PROSJEKA EU

ranja projekta putem programa Hrvatske zaklade za znanost (HRZZ). Međutim, HRZZ-ovi projekti donose nam i neke probleme, poput financiranja doktoranada s koeficijentom stručnog suradnika, što otežava privlačenje najboljih kandidata. U provedbi je pravi izazov zapošljavanje poslijedoktoranada na HRZZ-ovim projektima, na što nam zakonodavni okvir unosi ograničenja za zapošljavanje kandidata koji su dostupni na tržištu i profilirani za potrebe rada na specifičnim istraživačkim područjima. Dodatni je izazov i provedba projekata jer nije predviđena naknada režijskih troškova za potrebe institucije-nositeljice projekta. Valja vjerovati da će se nacionalni programi ugledati na dobru praksu međunarodnih programa istraživanja. S obzirom na više ili manje glasnu akademsku zajednicu može se očekivati da će HRZZ i MZOS prepoznati te probleme i otkloniti ih već na početku 2016.

Najvažnija karika

Nužno je osigurati i razvojno-inovacijske kapacitete. Stoga je FER napravio iskorak te je prije nekoliko dana osnovana ustanova 'Inovacijski centar Nikola Tesla' (ICENT), FER-ov prioritetni kapitalni projekt, kako bi se premostio jaz između istraživanja u akademskoj i istraživačkoj zajednici i potreba industrije tako da se u ICENT-u kreiraju inovativni proizvodi-prototipovi za industrijske potrebe utemeljeni na znanstvenim istraživanjima.

ICENT bi bio vrijedan dionik gospodarstva jer bi njegov cilj bio povećanje prihoda od novih proizvoda, otvaranje radnih mjesta

visoke dodane vrijednosti te unošenje tehnologija u hrvatsku industriju.

Opisane istraživačke i inovacijske aktivnosti vrijedan su doprinos razvoju društva i gospodarstva, no ipak je glavna obrazovna zadaća ono što društvo očekuje od visokoškolskih ustanova - stvaranje dodane vrijednosti uz pomoć novih stručnih kadrova. Planiranje i praćenje troškova nastavnog procesa olakšano je uvođenjem financiranja znanosti i visokog obrazovanja tzv. programskim ugovorima, premda su i u tom segmentu moguća poboljšanja, npr. pokrivanje cjelokupnih režijskih troškova sa-stavnicama sveučilišta.

Važno je uspostaviti mehanizme praćenja, provjere, razraditi pomno kratkoročne i dugoročne planove, uspostaviti ciljeve i strategije, no uza sve te 'trebalo bi, pratiti, osigurati' itd. zaboravili smo možda najvažniju kariku u svim tim lancima procesa, a to je čovjek. Nužno je osigurati preduvjete za čovjeka koji će moći i htjeti ostati u našoj domovini Hrvatskoj, u kojoj će prenositi znanje i vještine te oblikovati mlade umove u nastavnom procesu.

Čvrsto vjerujem da će gospodarstvo rasti kad obrazovni resor obuhvati ključne dionike, stavi čovjeka u središte razvoja te mu osigura preduvjete za njegovu veličanstvenost u punini njegove biti. Naime, nositelji uspjeha društva jesu ljudi koji predano i marljivo rade, ispunjavaju stranice života za bolje sutra. Ako želimo napredovati, odnosno iskoračiti u novoj, 2016. godini, trebamo biti bolji ljudi na svim društvenim razinama – trebamo težiti prema izvrsnosti. ●